

32 Kapitalvinst – svenska fordringsrätter o.d.

48 kap. 3 § och 23-24 §§ IL
 prop. 1989/90:110 s. 458–465, 725–726, SkU30
 prop. 1999/2000:2, del 2, s. 570-571, 573-574 och 584-585

Sammanfattning

Vad beskattas?

Avyttring av fordringar i svenska kronor utom sådana som ska beskattas som delägarätter beskattas enligt reglerna för svenska fordringsrätter i 48 kap. IL. Obligationer, förlagsbevis, premieobligationer m.m. samt ränteoptioner och ränteterminer hör hit.

När sker beskattning?

Skattskyldigheten inträder alltid vid avyttringstillfället oavsett hur lång innehavstiden varit och oavsett hur egendomen förvärvats.

Hur beräknas vinsten?

Kapitalvinst och kapitalförlust beräknas med ledning av faktiska intäkter och kostnader. Är fordringarna av samma slag och sort ska anskaffningsvärdet beräknas enligt genomsnittsmetoden. Upplupen ränta som erläggs vid överlåtelse av räntebärande skuldebrev (räntekompensation) beskattas separat och ingår inte i kapitalvinstberäkningen (undantag för räntekompensation, som erlagts under åren 1991-1993).

Kapitalvinster 100 %

Kapitalvinster är alltid skattepliktiga till 100 %. Detta gäller oavsett om fordringen är marknadsnoterad eller ej.

Kapitalförluster – 100 %

För andra marknadsnoterade skuldebrev än premieobligationer är kapitalförlust avdragsgill fullt ut utan kvotering till 70 %.

– 70 %

För premieobligationer och icke marknadsnoterade skuldebrev är kapitalförlust avdragsgill till 70 %.

Allmänna bestämmelser om beskattning av kapitalvinst resp. kapitalförlust finns i 41 kap. 1-2 §§, 42 kap. 1 § och 44 kap. IL (avsnitt 26).

32.1 Vilken egendom beskattas som fordringar?

I 48 kap 3 § IL finns definitionen av vad som avses med fordringar i svenska kronor och instrument hänförliga till sådana fordringar. Undantagna är emellertid de fordringar som beskattas enligt reglerna för delägarätter. Dit hör:

- vinstandelsbevis i svenska kronor,
- konvertibla skuldebrev i svenska kronor,
- konvertibla vinstandelsbevis i svenska kronor och
- andra finansiella instrument som till funktion eller verknings sätt liknar dessa.

Andelar i värdepappersfonder beskattas i huvudsak enligt reglerna för delägarätter. Beträffande förluster gäller särskilda regler för sådana fonder som innehåller skuldebrev i SEK (48 kap. 21 § IL).

Övriga fordringar i svenska kronor utanför näringsverksamhet beskattas däremot enligt bestämmelserna för fordringar. Dit hör t.ex.

- obligationer,
- förlagsbevis,
- premieobligationer,
- optionsskuldebrev,
- andra skuldebrev,
- fordringar som inte hänför sig till något skuldebrev,
- optioner och terminer avseende fordringar i svenska kronor och ränteindex (ränteoptioner och ränteterminer).

Fordringar i utländsk valuta hänförs till 48 kap. 4 § IL (kapitel 33).

32.2 Beskattningstidpunkten

Avyttring

Avyttring utlöser kapitalvinstbeskattning. Se avsnitt 26.2.2 och 30.2.

Samma princip gäller som för delägarätter.

Försäljning och inlösen av en fordran ska kapitalvinstbeskattas hos borgenären. Till avyttring räknas att innehavaren av en ford-

ran får betalt för denna (44 kap. 4 § p. 1 IL).

I R77 1:20 = RÅ 1977 1:39 hade ett skuldebrev förvärvats för en köpeskilling som understeg skuldebrevets nominella belopp p.g.a. att den var osäker. Varje amortering ansågs utgöra avyttring till gäldenären av en fordringsrätt. Reavinst ansågs uppkomma när de avyttrade fordringsrätternas sammanlagda belopp överstigit köpeskillingen för skuldebrevet (jfr även RÅ 1977 Aa 61–63).

Om en vanlig fordran inte återbetalas p.g.a. gäldenärens obestånd, anses fordringsrätten inte avyttrad utan förlusten är en icke avdragsgill kapitalförlust. Om fordran är utgiven av ett företag anses avyttring föreligga i samband med konkurs (44 kap. 8 § IL). I sådana fall kan avdragsgill kapitalförlust uppstå.

32.3 Beräkning av skattepliktig kapitalvinst och avdragsgill kapitalförlust

32.3.1 Beräkningssättet

Vid beräkning av vinst respektive förlust vid avyttring av en fordran tar man upp det erhållna vederlaget som intäkt. Avdrag sker för anskaffningsutgiften m.m.

Räntekompensation

Erhållen kompensation för upplupen men inte betald ränta beskattas som ränteintäkt och lämnad räntekompensation som ränteutgift. Avdrag medges det år räntan på skuldebrevet förfaller till betalning eller dessförinnan när skuldebrevet säljs (41 kap. 11 § IL). För räntekompensation lämnad under tiden 1991–1993 gäller dock äldre regler dvs. den läggs till anskaffningskostnaden. (Övergångsbestämmelser p. 10 till SFS 1993:1543 och 65 § ILP).

Skillnaden mellan kapitalvinst och ränta finns beskriven i avsnitt 24.3.1.

Genomsnittsmetoden

Om man säljer en del av ett antal skuldebrev av samma slag och sort ska genomsnittsmetoden (avsnitt 30.3.1) användas för att beräkna anskaffningsutgiften (48 kap. 7 § IL). Genomschnittsberäkningen omfattar ersättning för upplupen ränta bara om denna ska ingå i kapitalvinstberäkningen men inte annars.

Om fordringen erhållits genom ett benefikt förvärv får mottagaren tillgodoräkna sig ett anskaffningsutgift motsvarande det avdrag överlåtarens skulle fått göra om han avyttrat instrumentet på överlåtelsedagen (44 kap. 21 § IL).

Beträffande anskaffningsutgiften för skuldebrev utgivet i option-

slån, hänvisas till avsnitt 30.4.2.

Det finns ingen möjlighet att ta upp ett alternativt schablonmässigt bestämt anskaffningsvärde.

Realränteobligationer

Realränteobligationer ges ut av Riksgäldskontoret till underkurs och är därmed delvis att anse som ett diskonteringspapper. Avkastningen, dvs. skillnaden mellan emissionspris och nominellt belopp, är satt med hänsyn till marknadsräntan den dag obligationen tecknades. Det utgår alltså ingen formell ränta under löptiden. På lånets slutdag återbetalas det nominella beloppet jämte ett belopp som motsvaras av inflationen under löptiden (indextilllägg). Enligt RÅ 1995 ref. 71 ska både realränta och indextilllägg behandlas som ränta. Detta gäller både vid inlösen och vid avyttring dessförinnan.

För att inte räntedelen vid överlåtelse ska bli beskattad även som vinst så gör man på följande sätt vid vinstberäkningen. Ett belopp som motsvarar det beskattade räntebeloppet läggs till omkostnadsbeloppet för den avyttrade obligationen. Skillnaden mellan ersättningen för obligationen och omkostnadsbeloppet blir vinst eller förlust vid försäljningen.

Om beräknat räntebelopp skulle bli negativt, ska omkostnadsbeloppet minskas med motsvarande belopp vid kapitalvinstberäkningen.

Vid köp från tredje man görs en beräkning av hur mycket realränta och indextilllägg som belöper på obligationen. Vid avyttring görs en ny beräkning. Skillnadsbeloppet är i princip ränta (räntetäkt, i undantagsfall ränteutgift).

Kapitalförsäkringar

En kapitalförsäkring är en livförsäkring som i beskattningshänseende inte ska behandlas som en pensionsförsäkring. Det kan vara en försäkring för dödsfall eller för livsfall (eller en kombination). En dödsfallsförsäkring faller ut om den försäkrade avlider före en viss bestämd tidpunkt eller en viss ålder. En livsfallsförsäkring faller ut när den försäkrade uppnår en viss ålder eller efter ett visst antal år. Vanligtvis är kapitalförsäkringen kopplad till ett visst sparande som försäkringstagaren eller de efterlevande alltid har rätt till.

En kapitalförsäkring används ofta som ett alternativ till bank eller fondsparande. Skillnaden mellan traditionellt sparande och sparande i kapitalförsäkring är att sparandet i kapitalförsäkringen sker genom försäkringsföretaget/bolaget och det är försäkringsföretaget som är ägare till den sparade egendomen.

Försäkringen innehåller en viss riskfaktor knuten till en eller flera personers liv. Regeringsrätten har godtagit en så låg risknivå som 0,1 % beträffande utländska kapitalförsäkringar (RÅ 1994 not 19

och 20). Reglerna för många utländska försäkringsbolag är mer generösa än de som gäller svenska försäkringsföretag beträffande bindningstid, riskfaktor och tillåtna placeringar i kapitalförsäkringar. Svenska försäkringsbolag får t.ex. bara placera värdepappersfonder i sina kapitalförsäkringar medan det är tillåtet för många utländska försäkringsbolag att placera i enskilda värdepapper t.ex. aktier i sina kapitalförsäkringar.

En kapitalförsäkring kan, om den uppfyller vissa speciella villkor, blir arvs- och gåvoskattefri upp till sex prisbasbelopp.

Mer information om kapitalförsäkringar finns i HL avsnitt 20, 21 och 42 samt i teoridelen till utbildningsmaterialet Koncernbeskattning.

32.3.2 Skattepliktig/avdragsgill del

Ej marknadsnoterade fordringar och premieobligationer

Kapitalvinst är skattepliktig till 100 %. medan enligt huvudregeln kapitalförlust är avdragsgill till 70 % (48 kap. 24 § IL).

Förluster som är att betrakta som personliga levnadskostnader är inte avdragsgilla, se RÅ 1985 not. 204 där ett belopp lånats ut till en god vän utan samband med förvärvsverksamhet och utan säkerhet. Avdrag för förlust vägrades.

Inte heller fiktiva förluster får dras av utan ett krav är att förlusten är verklig.

Marknadsnoterade fordringar utom premieobligationer

Kapitalförlust på marknadsnoterade fordringar i svenska kronor utom premieobligationer är avdragsgilla fullt ut (48 kap. 23 § IL) se avsnittet om ränta, 24.3.1.